

Nr 282.

Av herr **Mannerskantz** m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lantarbetstidslag.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 360 föreslås, att gällande lantarbetstidslag med vissa mindre förändringar skall prolongeras för ytterligare tre år. Man kan med stor säkerhet förutspå att det under dessa år av svenska folket kommer att fordras att spänna alla krafter för tryggande av icke minst produktionen av livsviktiga varor. Till sådana höra i högsta grad jordbruksprodukter. Väder och vind spela givetvis en stor roll för skördarnas storlek, men även andra faktorer äro av väsentlig betydelse. Detta gäller i särskild grad att alla arbeten bliva i rätt tid utförda, som äro ägnade att säkra högsta möjliga produktion.

Vid revisionen av lagen år 1939 väcktes flera motioner avseende att skapa större möjligheter härutinnan (I: 325 och 326 och II: 478 och 479). I dessa framhöllos de betydande olägenheter och risk för tillbakagång som lagen redan då hunnit åstadkomma. Man framhöll, att jordbruket ej har eller någonsin kan få samma möjlighet att i effektivt arbete utnyttja arbetstiden så som industrien kan, att tillgången på arbetskraft var knapp och att därav följt svårigheter att medelst anställande av ny arbetskraft neutralisera arbetstidens minskning, att procenten »spilltid» blir större ju kortare ett arbetspass är. Dessa och de övriga omständigheter, som anfördes år 1939, ha med än större tydlighet gjort sig gällande under de nu snart förflutna tre åren. Kriget och krisen ha ytterligare försämrat läget. *Det synes icke lida något tvivel om att en markerad försämring av jordbrukets allmänna standard inträtt och alltjämt pågår.* Många av de arbeten, som icke äro av löpande natur men som om de eftersättas få ogynnsamma verkningar i framtiden, medhinnas nu ej alltid. Varje timmes arbete som saknas går ut över arbeten, som även om de icke för dagen äro absolut ofrånkomliga dock ha en för hela jordbruksnivån nyttig verkan. Även rent nödvändiga arbeten hava under senaste åren blivit ogjorda eller för sent utförda, och detta gäller icke blott jordbruket utan även den delen av skogsbruket som faller under lagen, vilket oftast själva utdrivningen gör. Det måste anses högeligen ologiskt och irrationellt att samtidigt som man klagat över för liten produktion av livsmedel och bränsle, man bibehåller och stiftar lag som direkt motverkar den produktion man önskar.

I förenämnda motioner I: 325 och II: 478 år 1939 yrkades att arbetstiden åtminstone borde tillåtas något förlängd under de månader då man i de olika landsdelarna hade de största olägenheterna. Det yrkades sålunda att arbetstiden för mars och oktober måtte fastställas till högst 50 timmar per arbetsvecka och för februari till 46 timmar. Andra lagutskottet uttalade (utl. nr 36) häremot endast: »De uppgivna svårigheterna synas emellertid icke böra föranleda en allmän utsträckning av den längsta möjliga arbetstiden. Utskottet erinrar i detta sammanhang om de dispensmöjligheter som regleras genom stadgandena i 5 och 12 §§». Detta sista påpekande kan näppeligen anses vara verklighetsbetonat. Bestämmelserna i en lag komma alltid att få en dominerande betydelse och man kan knappast räkna med att en praxis skulle utbilda sig, som gjorde dispensansökningarna många, hur nödvändigt detta än kan synas för många jordbrukare; kollektivavtalen ansluta sig givetvis även ganska omedelbart till lagens huvudbestämmelser.

Under debatten i kamrarna hänvisades till möjligheten att byta ut tid mellan olika månader, och detta har i stor utsträckning tillämpats, vilket redan det visar att lagen icke med sina huvudregler är anpassad efter praktikens krav. Ett dylikt utbyte medför ju emellertid att ännu mindre arbete blir gjort under den tid från vilken timmarna överflyttats, och detta gäller särskilt där man om vintern har full sysselsättning med skogskörningar.

Man kan säga att den föreslagna utökningen av den sammanlagda arbetstiden av blott c:a 50 timmar per år ej kan hava så stor betydelse, men utslagna på t. ex. 100.000 man gör det 5 milj. arbetstimmar; många lass ved, rotfrukter eller annat hinna på denna tid köras och många tunnland plöjas i landet utan att någon kan påstå att detta oskäligt betungar lantarbetarna, som ha ett i allmänhet friskare och sundare arbete än den som dagarna i ända står instängd i en fabrik.

Vi ställa nu samma moderata yrkande som år 1939.

Därutöver föreslå vi, under hänvisning till vad i propositionen säges i de inkomna yttrandena, att 4 § 1 mom. a) må erhålla en lydelse som gör det möjligt att för arbetare med blandat arbete beräkna arbetstiden för en period av två veckor i stället för en vecka som föreslås i propositionen.

Vi hemställa alltså,

att riksdagen vad beträffar Kungl. Maj:ts proposition nr 360 måtte besluta, att § 4 1 mom. måtte erhålla följande lydelse:

1 mom. Till arbete — — — för arbetsvecka
under januari och december 41 timmar,
under februari och november 46 timmar,

under mars och oktober 50 timmar samt
under tiden april—september 54 timmar.

Från vad sålunda stadgats skola gälla följande undan-
tag:

För varje brukningsdel må arbetstiden för en arbetare
som i regel användes till såväl djurskötsel som annat
arbete (arbetare med blandat arbete) utgöra för två ar-
betsveckor i följd under januari och december högst 94
timmar, under februari, mars, oktober och november 102
timmar och under tiden april—september 108 timmar samt
för dygn högst 10 timmar.

Vad nu sagts — — — o. s. v.

Stockholm den 10 juni 1942.

Axel Mannerskantz.

Ivar Ekströmer.

Lennart Bondeson.